

Litteratur

VICTOR HANSEN, 1966: Biller XXII. Traebukke. Larverne ved Sv. G. Larsson. Danmarks Fauna. Bd. 73. København.

VICTOR HANSEN, 1966: Smeldere og Pragtbiller. Larverne ved K. Henriksen. Ibid. Bd. 74.

Samtidigt utkom i serien »Danmarks Fauna» de båda ovan rubricerade skalbaggsbanden, som utgör en omarbetning och modernisering av de nu mer än 50 år gamla bokverken om samma skalbaggsfamiljer av K. Henriksen och A. C. Jensen-Haarup.

I själva verket är särskilt bandet om cerambyciderna en helt ny bok, både vad angår imagines och larver. Författarnas stora kunnighet och förmåga att beskriva sina djur och deras levnadsförhållanden på ett mönstergillt sätt kommer här fullt till sin rätt. Det rika bildmaterialet är i detta liksom i det andra bandet utomordentligt och till god hjälp för den i skalbaggsystematiken mindre erfarne. Alla habitusfigurer har nytecknats av Victor Hansen, konstnärligt och naturtroget. De återges i något större skala än som tidigare varit brukligt i »Danmarks Fauna». Båda banden avslutas med översikter över de olika arternas anknytning till träd och örter.

THURE PALM

SVEN GISLE LARSSON, 1966: Insekter. Almindelig del. Danmarks Fauna. Bd. 71. København.

Detta arbete på 313 sidor och med 110 bilder och bildgrupper har anknytning till de band i serien »Danmarks Fauna», som behandlar de olika insektordningarna. Dess syfte är att inom en begränsad ram ge en beskrivning av insektkroppen och dess funktioner samt en kortfattad översikt över insektsystemet.

Beträffande morfologien har särskild vikt lagts på en framställning av organens generella karaktärer, med tanke på att de mera speciella redan utförligt behandlats i specialbanden. Bestämningstabellerna för olika insektordningar bygger i största möjliga utsträckning på relativt lätt iakttagbara kännetecken. I den systematiska översikten har en rad mindre kända ordningar fått en jämförelsevis utförlig behandling, likaså har förhållandevis stor vikt fästs vid larvstadier och utveckling, detta allt (enligt författaren) för att särskilt rikta uppmärksamheten på dessa högst intressanta (och, väl underförstått, tidigare något försummade) ämnen. De talrika, genomgående goda och instruktiva illustrationerna underlättar i hög grad förståelsen av texten.

Varje insektordning åtföljes av en lista på viktigare litteratur. Registret var ursprungligen tänkt som ett slags entomologisk ordbok. Bland annat på grund av utrymmesskäl kunde dock denna tanke ej helt förverkligas. Ordlistan är därför i huvudsak inskränkt till att omfatta hänvisning till de i boken omnämnda beteckningarna och de morfologiska och biologiska begrepp, som omtalas i tidigare publicerade insektband. Många teckningar i boken har på ett förtjänstfullt sätt ritats eller omritats av konservator Poul Larsen.

Ett långvarigt och noggrant arbete måste ligga bakom denna för alla nordiska entomologer välkomna och betydelsefulla bok, och författaren är att lyckönska till det förnämliga resultatet av årslånga mödor.

THURE PALM

H. FREUDE, K. V. HARDE och G. A. LOHSE, 1966: Die Käfer Mitteleuropas. Band 9. Cerambycidae, Chrysomelidae. Goecke und Evers Verlag. Krefeld. 299 sidor, pris (klotband) DM 45:—.

Tredje bandet av verket »Die Käfer Mitteleuropas» har nu utkommit. Många av habitusbilderna (konturteckningar), särskilt inom familjen *Cerambycidae*, är intetsägande och

Entomol. Ts. Arg. 88. H. 1-2, 1967

ger föga upplysning om djurens utseende. Av värde är däremot de talrika och väl utförda detaljfigurerna, kanske främst de som avbildar genitalier hos på yttre karaktärer svårskilda arter, t.ex. bland halticinerna. Den kortfattade texten ger väl inte mycket nytt åt nordiska koleopterologer, som har motsvarande band i »Danmarks Fauna» att tillgå. Men man får en välkommen översikt över alla i Mellaneuropa för närvarande kända arter. En mindre angenäm överraskning var att förlaget för detta band höjt priset till 45 DM, trots att banden (med undantag av inledningsbandet) i prospektet vid teckning av abonnemang för hela serien utbjöds till ett pris av ca 35 DM.

THURE PALM

HEINZ SCHERF, 1964: Die Entwicklungsstadien der mitteleuropäischen Curculioniden. (Morphologie, Bionomie, Ökologie). Abh. Senkenb. naturforsch. Gesellsch. Frankfurt am Main.

I ett 260 sidor digert arbete i stort format med 497 detaljfigurer i texten eller sammanförda på tavlor i slutet av boken har Dr. Scherf gjort en sammanställning av vad som hittills är känt om de mellaneuropeiska vivellarvernas morfologi, bionomi och ekologi. Som han själv framhåller i inledningen överstiger det en enskild forskares förmåga och möjligheter att ens tillnärmelsevis åstadkomma en fullständig bild av hithörande frågor inom familjen *Curculionidae*, som omfattar över 1100 för närvarande kända mellaneuropeiska arter. Men som pionjärarbete är boken högst imponerande. Med den kritiska skärpa varmed sammanställningen gjorts, och med det överskådliga framläggandet av fakta bör den också bli en god grund för andra forskare att bygga vidare på. Den kommer säkert att bli till stor nytta och glädje för mellaneuropeiska koleopterologer och i knappast mindre grad för larvintresserade i de grannländer, som har flertalet vivelarter gemensamma med Mellaneuropa.

Boken är indelad i en allmän del på 64 sidor, där allmänt biologiska problem med anknytning till larverna på ett intressant sätt ventileras, och en speciell på de återstående sidorna med nycklar för igenkännande och determination av vivellarver samt beskrivning av de enskilda arterna. Dessa avsnitt åtföljes av en mycket utförlig litteraturförteckning och utförliga namnregister över såväl vivlar som näringsväxter.

Med vår nuvarande i många stycken bristfälliga kännedom om vivellarverna har en alla släkten eller släktgrupper omfattande bestämningstabell stödd på morfologiska karaktärer ej kunnat utarbetas. I stället gör man grovbestämningen med utgångspunkt från näringsväxten och larvens sätt att angripa denna. Bestämningarna kan sedan kontrolleras under de enskilda arterna, där det ofta ges ingående larvbeskrivningar. Där återfinnes också mer eller mindre fullständiga uppgifter om näringsväxt (eller -växter), ägg, larver och puppor, utvecklingstid, generationer, parasiter m.m.

THURE PALM

EINAR KLEFBECK och OLOF AHLBERG, 1966: Entomologisk Tidskrift. Register/Index, årg. 31—80 (1910—1959). Lund. 86 sidor, pris 12:— kr. (för medlemmar 9:— kr.)

Under ovanstående titel utkom i slutet av förra året ett arbete, som av nordiska entomologer säkerligen kommer att hälsas som särdeles behövt och välkommet. Det är ett alfabetiskt register till Entomologisk Tidskrift, omfattande ej mindre än 50 årgångar. Arbetet därmed påbörjades av Einar Klefbeck och har efter dennes död på ett synnerligen förtjänstfullt sätt fortsatt och avslutats av Olof Ahlberg.

Vid uppställningen av registret har ett liknande i *Opuscula Entomologica* (1936—55) tjänat som mönster. Sålunda har tidskriftsinnehållet i första hand uppdelats på författare och sak. Sakregistret är i sin tur indelat i underavdelningar (A. Systematik, B. Morfologi, anatomi, histologi, C. Fysiologi och experimentell ekologi, D. Biologi och beteende, E. Utbredning och ekologi, F. Skadedjur, G. Teknik, H. Biographica och historia. I. Föreningsmeddelanden, K. Diverse) och dessa i ännu lägre enheter, för A. Systematik exempelvis: 1. Nybeskrivningar, 2. Nybenämningar, 3. Gruppssystematik och 4. Speciell systematik. Sist i boken finns också Litteraturöversikter, recensioner och en Bilaga med register över innehållet i Entomologbladet, som utkom under åren 1937—39.

THURE PALM

E. WAGNER: Pentatomorpha (sic!). Die Tierwelt Deutschlands, 54. Teil: Wanzen oder Heteropteren, I. Jena 1966 (VEB Gustav Fischer Verlag). 236 pp., 149 fig. Pris 39: 40 DM.

E. WAGNER: Cimicomorpha. Die Tierwelt Deutschlands, 55. Teil: Wanzen oder Heteropteren, II. Jena 1967 (VEB Gustav Fischer Verlag). 180 pp., 114 fig. Pris 32: 40 DM.

Överfamiljen *Geocorisae* indelades 1954 av Leston, Pendergrast och Southwood i två serier, *Pentatomomorpha* och *Cimicomorpha*. Den förra omfattar familjegrupperna *Pentatomoidea*, *Coreoidea*, *Lygaeoidea*, *Aradoidea* och *Saldoidea*, den senare *Tingidoidea*, *Reduivoidea*, *Cimicoidea* samt *Dipsocoroidea*. Av Wagners här anmälda två häften omfattar sålunda nr 54 de förstnämnda fem grupperna, nr 55 de fyra sistnämnda. Eftersom fam. *Miridae*, som ingår i *Cimicoidea*, redan 1952 ägnats ett häfte i Tierwelt Deutschlands, (nr 41), är dock denna familj i nr 55 behandlad endast i supplementär form. Detta supplement är emellertid hela 54 sidor långt. Ytterligare ett häfte kommer att behandla *Hydrocorisae* och *Amphibiocorisae*, varigenom bearbetningen av *Heteroptera* i denna serie blir komplett.

De föreliggande två häften äro rikligt illustrerade, var och en av de nummerade »Abbildungen» består nämligen av flera detaljteckningar. Dessa äro också av betydligt bättre kvalitet än i en del tidigare arbeten av samme förf., vilket tacksamt noteras. Efter de inledande kapitlen (i nr 54) om morfologi, biologi etc. samt med terminologiska definitioner och litteraturförteckning består texten av bestämningstabeller, kortfattade beskrivningar på släktena och de tyska arterna samt likaså kortfattade uppgifter om dessas ekologi och utbredning. Det ligger nära till hands att jämföra dessa häften med andra modärna bestämningböcker: Stichels stora verk i fyra band (1955—62), Wagners egen bearbetning av *Heteroptera* i Tierwelt Mitteleuropas (1961), samt Southwood & Lestons »Land and Water Bugs of the British Isles (1959)». I jämförelse med Stichels bok, som upptager alla europeiska arter, äro de här presenterade rikligare illustrerade (Stichel saknar i stora avsnitt avbildningar av genitalia), mera lätthanterliga och betydligt billigare. De äro utförligare i texten och bättre illustrerade samt upptaga fler arter än Wagners bok i Tierwelt Mitteleuropas. Southwood-Lestons lilla prisbilliga bok har sina förtjänster — bl.a. många ekologiska uppgifter och en del larvbeskrivningar — men bestämningstabellerna kompletteras ej av beskrivningar på arterna. Dessutom saknas många svenska arter i den engelska boken, medan Tierwelt Deutschlands åtminstone i tabellerna mycket frikostigt upptager även bl.a. många högnordiska arter. Några svenska arter saknas dock även här.

Författaren, Eduard Wagner, behöver naturligtvis ingen presentation. Han är säkert en av världens mest produktiva beskrivare av insekter — Tierwelt Deutschlands 55 utgör hans opus 419! Mycket av det vetenskapliga underlaget till de nya handböckerna är hans verk. Man kan inte lasta denne flitige forskare för att vissa släkten — exempelvis *Acalypta* — fortfarande äro i behov av en modärn bearbetning. I miridsupplementet saknar man en ny avbildning av vesican hos *Phoenicocoris* (förut *Psallus*) *obscurellus* (Fall.), då denna detalj är feltecknad i Tierwelt 41. Ett frågetecken får man sätta för Wagners nomenklatur i *Lygus*-området. Han använder ännu i det här anmälda, 1967 tryckta arbetet släktnamnet *Exolygus* Wagner för *pratensis*-gruppen, medan *pabulinus* m.fl. får heta *Lygus*. Genom Opinion 667 (1963) har dock *pratensis* (L.) officiellt nominerats som typ för *Lygus* Hahn, och *pabulinus* är enligt samma Opinion typ för *Lygocoris* Reuter.

De nya böckerna rekommenderas emellertid var och en som är intresserad av europeiska terrestra *Heteroptera*. Man motser med förväntan det återstående häftet.

FREJ OSSIANILSSON